

mundi, seu in quantum de notat conditionem finis. Et quod est ultimus, optimus, & secundum esse extra, & perfectus &c. & verum est prout denotatur ratio finis. Sed esto carnis, & aliud est de cere, finis est ultimus, optimus, perfectus, esse extra &c. & aliud est dicere, finis est in situ optimo, ultimo, perfecto extra animam &c.

Adus, sicut de actu voluntatis, quoniam non est obiectum primum voluntatis verissimum: de actu vero intellectus est factum, quoniam non solum bonum, sed bonum cognitum, est obiectum primum voluntatis. Et sic ratio intellectus de fine simpliciter est facta, inferri in eo. Si autem voluntas non potest esse obiectum primum voluntatis, sed potest esse, ut dicitur in 2o ad 2o, quod est obiectum primum voluntatis. Sed potest esse, ut dicitur in 2o ad 2o, quod est obiectum primum voluntatis. Sed potest esse, ut dicitur in 2o ad 2o, quod est obiectum primum voluntatis.

actiones, quae procedunt ab aliqua potentia, causant ab ea finem sui obiecti. Obiectum autem voluntatis est finis & bonum: unde oportet quod omnes actiones humanae propter finem sint.

Et ita ibi aliqua actio hominis, ad minus ipsum velle, est propter finem. Quicquid ergo homo faciat, verum est dicere, quod homo agit pro fine, etiam agendo actiones quae est ultimus finis.

Ad primum ergo dicendum, quod finis est sit postremus in executione, et tamen hoc modo habet rationem causae.

Ad 3o dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

Ad 2o dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

Ad 2o dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

ARTICULUS II.

Vtrum agere propter finem sit proprium rationalis naturae.

Prima secundae...

Ad primum ergo dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod agere propter finem sit proprium rationalis naturae: homo enim cuius est agere pro fine, nunquam agit pro fine ignoto: sed multa sunt, quae non cognoscunt finem, vel quia omnino carent cognitione, sicut creaturae insensibiles, vel quae apprehendunt rationem finis, sicut bruta animalia. videtur ergo proprium esse rationalis creaturae agere propter finem.

Ad primum ergo dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

Prima secundae...
 1o ad 2o...
 2o ad 2o...
 3o ad 2o...
 4o ad 2o...
 5o ad 2o...
 6o ad 2o...
 7o ad 2o...
 8o ad 2o...
 9o ad 2o...
 10o ad 2o...

Ad primum ergo dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

Ad primum ergo dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

Ad primum ergo dicendum, quod si qua actio humana sit ultimus finis, oportet eam esse voluntariam: alias non esset humana ut dictum est. Actio autem aliqua dupliciter dicitur voluntaria. Uno modo, quia imperatur a voluntate, sicut ambulare, vel loqui: alio modo, quia elicitur a voluntate, sicut ipsum velle. Impossibile autem est quod ipse actus a voluntate elicitur, si ultimus finis: nam obiectum voluntatis est finis, sicut obiectum visus est color. Unde sicut impossibile est, quod primum visibile sit ipsum visere, quia omnino videre est alicuius obiecti visibilis: ita impossibile est, quod primum appetibile, quod est finis, sit ipsum velle. Unde reprehenditur, quod si qua actio humana sit ultimus finis, quod ipsa sit imperata a voluntate.

SVPER QVAEST. I. AAT. II.

In articulo dubium occurrit, quid interius inter apprehendere finem, & apprehendere finem finis. Hanc enim differentiam constituit intellectus rationem differentiam inter rationalem, & irrationalem sensum, in agendo propter finem. Non enim potest dici quod per finem intelligatur hic finis, & per rationem finis intelligatur quidam finis, quoniam multum disparaturibus, ut comeditur hodie prandii, quod tamen cognitionem nec in viuentibus, nec in particularibus nominis ad hunc finem, quia est tunc comedere, apprehensum ordinat preparationem suam.

Ad hoc dicitur, quod cum ratio finis constituta in hunc, quod est esse, cuius causam, seu propter quam cognoscitur finem finis est cognoscere habitudinem finis ad quod est ad finem. Quod enim proportionatum huiusmodi cognoscitur ad finem, ut dicitur in 2o ad 2o, & qui non nouit, non potest. Cuius finem est, quod apprehensio aliquo fine, puta famate, nihil agimus propriam, dicitur cognoscimus habitudinem eius ad creaturam.

Prima secundae...
 1o ad 2o...
 2o ad 2o...
 3o ad 2o...
 4o ad 2o...
 5o ad 2o...
 6o ad 2o...
 7o ad 2o...
 8o ad 2o...
 9o ad 2o...
 10o ad 2o...

Ad hoc dicitur, quod cum ratio finis constituta in hunc, quod est esse, cuius causam, seu propter quam cognoscitur finem finis est cognoscere habitudinem finis ad quod est ad finem. Quod enim proportionatum huiusmodi cognoscitur ad finem, ut dicitur in 2o ad 2o, & qui non nouit, non potest. Cuius finem est, quod apprehensio aliquo fine, puta famate, nihil agimus propriam, dicitur cognoscimus habitudinem eius ad creaturam.

Ad hoc dicitur, quod cum ratio finis constituta in hunc, quod est esse, cuius causam, seu propter quam cognoscitur finem finis est cognoscere habitudinem finis ad quod est ad finem. Quod enim proportionatum huiusmodi cognoscitur ad finem, ut dicitur in 2o ad 2o, & qui non nouit, non potest. Cuius finem est, quod apprehensio aliquo fine, puta famate, nihil agimus propriam, dicitur cognoscimus habitudinem eius ad creaturam.

Ad hoc dicitur, quod cum ratio finis constituta in hunc, quod est esse, cuius causam, seu propter quam cognoscitur finem finis est cognoscere habitudinem finis ad quod est ad finem. Quod enim proportionatum huiusmodi cognoscitur ad finem, ut dicitur in 2o ad 2o, & qui non nouit, non potest. Cuius finem est, quod apprehensio aliquo fine, puta famate, nihil agimus propriam, dicitur cognoscimus habitudinem eius ad creaturam.

Prima secundae...
 1o ad 2o...
 2o ad 2o...
 3o ad 2o...
 4o ad 2o...
 5o ad 2o...
 6o ad 2o...
 7o ad 2o...
 8o ad 2o...
 9o ad 2o...
 10o ad 2o...

Ad hoc dicitur, quod cum ratio finis constituta in hunc, quod est esse, cuius causam, seu propter quam cognoscitur finem finis est cognoscere habitudinem finis ad quod est ad finem. Quod enim proportionatum huiusmodi cognoscitur ad finem, ut dicitur in 2o ad 2o, & qui non nouit, non potest. Cuius finem est, quod apprehensio aliquo fine, puta famate, nihil agimus propriam, dicitur cognoscimus habitudinem eius ad creaturam.

Ad hoc dicitur, quod cum ratio finis constituta in hunc, quod est esse, cuius causam, seu propter quam cognoscitur finem finis est cognoscere habitudinem finis ad quod est ad finem. Quod enim proportionatum huiusmodi cognoscitur ad finem, ut dicitur in 2o ad 2o, & qui non nouit, non potest. Cuius finem est, quod apprehensio aliquo fine, puta famate, nihil agimus propriam, dicitur cognoscimus habitudinem eius ad creaturam.

Ad hoc dicitur, quod cum ratio finis constituta in hunc, quod est esse, cuius causam, seu propter quam cognoscitur finem finis est cognoscere habitudinem finis ad quod est ad finem. Quod enim proportionatum huiusmodi cognoscitur ad finem, ut dicitur in 2o ad 2o, & qui non nouit, non potest. Cuius finem est, quod apprehensio aliquo fine, puta famate, nihil agimus propriam, dicitur cognoscimus habitudinem eius ad creaturam.

Prima secundae...
 1o ad 2o...
 2o ad 2o...
 3o ad 2o...
 4o ad 2o...
 5o ad 2o...
 6o ad 2o...
 7o ad 2o...
 8o ad 2o...
 9o ad 2o...
 10o ad 2o...